

22 Incháilitheacht do Chártaí Leighis

- 22.1** Tá daoine a bhfuil cártaí leighis acu atá eisithe ag Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (HSE) i dteideal seirbhísí cúraim phríomhúil a fháil agus níl orthu íocaíochtaí a dhéanamh le soláthróirí seirbhíse. Íocann an HSE formhór na costais a bhaineann le soláthar seirbhíse go díreach leis na soláthróirí seirbhíse. Maidir le cógais ar oideas, tugadh isteach muirear in aghaidh an chógais i mí Deireadh Fómhair na bliana 2010 atá iníoctha ag sealbhóir an chárta.¹
- 22.2** I bhformhór na gcásanna, braitheann incháilitheacht i leith chárta leighis ar mheasúnú a dhéantar ar theacht isteach shealbhóir an chárta. Tá oibleagáid dhlíthiúil ar shealbhóirí cárta an HSE a chur ar an eolas má thagann athrú ar imthosca ábhartha, m.sh. ardú ar ioncam, athrú ar an riocht liachta. Is cion atá ann faisnéis bhréagach a chur ar an iarratas ar chárta leighis nó gan an HSE a chur ar an eolas maidir le hathrú in imthosca a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar incháilitheacht.
- 22.3** Eisítear dhá chineál cárta, le clúdach seirbhíse difriúil.
- Tugann cárta leighis iomlán teideal do shealbhóir an chárta le haghaidh raon seirbhísí saor in aisce, lena n-áirítear gach cuairt ar an dochtúir ginearálta (GP), seirbhísí ospidéal othar cónaitheach agus othar seachtrach, cógais ar oideas atá riachtanach (faoi réir ag muirir cógais chuí) agus seirbhísí oftalmacha agus fioclóireachta.
 - Tá sealbhóir an chárta cuairte dochtúra i dteideal cuairt a thabhairt ar an dochtúir ginearálta (GP) saor in aisce.
- 22.4** Feidhmíonn an HSE scéim bhreiteachta fadtéarmach freisin. Faoi scéim seo má tá aon cheann de na 15 breiteacht atá liostaithe ag gabháil do dhuine, cuirfear cógais ar oideas a bhaineann go díreach le cóireáil na breiteachta ar fáil saor in aisce. Ní bhaineann incháilitheacht i leith na scéime sin le hioncam agus feidhmíonn sé ar leithligh ón scéim cárta leighis/cárta cuairte Dochtúra. Sa bhliain 2012, rinne 69,500 duine aonair éilimh faoi scéim sin ar chostas iomlán de €117 milliún. Níl feidhmiú na scéime breiteachta fadtéarmach san áireamh i scóip na tuarascála seo.
- 22.5** Suas go dtí mí an Mheithimh 2011, eisíodh cártaí leighis i thart ar 100 oifig shláinte áitiúil, rud a léirigh struchtúr na mbord sláinte a bhí ann roimhe seo. Ón 1 Iúil 2011, rinne an tSeirbhís Aisíocaíochta Cúraim Phríomhúil (PCRS) bainistíocht go lárnach ar eisiúint cártaí laistigh den HSE. Ba é an cuspóir a bhí leis an bpróiseas láraithe ná
- córas aonair aonfhoirmeach a sholáthar d'iarratais agus d'athnuachan cártaí leighis a thagann in ionad na gcóras difriúil a bhí á bhfeidhmiú sna hoifigí sláinte áitiúla
 - sruthlíniú a dhéanamh ar na próisis oibre agus feabhsúcháin próiseas a chur i bhfeidhm a chuirfidh próiseáil níos éifeachtaí ar fáil
 - líon na foirne a theastaíonn le hiarratais agus athnuachan a phróiseáil a laghdú
 - cur le seirbhísí do chustaiméirí
 - seirbhís phróiseála cárta leighis atá níos cuntais agus a bhfuil bainistíocht níos fearr á dhéanamh orthu a bhainistiú, in imeacht ama.

¹ Socraíodh an muirear ag 50c in aghaidh an chógais i dtús báire (gan dul thar €10 in aghaidh na míosa do gach duine. Cuireadh ardú ar sin go €1.50 in aghaidh an chógais ó Eanáir 2013, gan dul thar €19.50 in aghaidh na míosa don duine aonair nó do theaghlach.

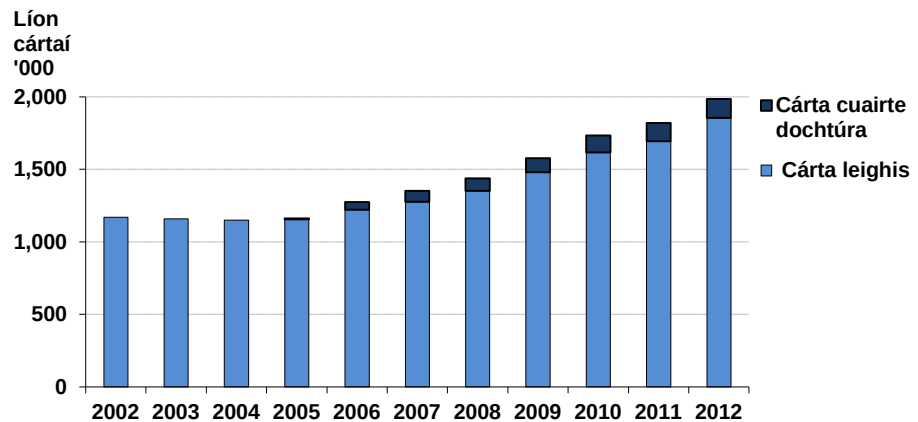
Fócas an Scrúdaithe

- 22.6** Is neamhréireach idir réigiún i bhfeidhmiú rialacha incháilitheachta an príomhríosca ó thaobh córas riaracháin díláraithe. Tá sé luaite ag an HSE cé go raibh scéim an chárta leighis mar bhunús do sheachadadh formhór seirbhísí cúraim phríomhúil na hÉireann le 40 bliain anuas, bhí na geallsealbhóirí go léir ar an eolas maidir leis na saincheisteanna a bhain le measúnacht incháilitheacht a riaradh agus le hionracas an chláir cárta leighis.
- 22.7** D'aithin an HSE nach raibh an measúnú i leith incháilitheacht do chártaí leighis ar chomhréir chomh fada agus a bhain sé leis na 100 oifig a bhí ag stiúradh an athbhreithnithe agus gur tugadh cártaí leighis do líon sealbhóirí cárta ar feadh tréimhsí fada, suas go 20 bliain i roinnt cásanna.
- 22.8** I gcomhchomhairle leis an Roinn Sláinte chinn bainistíocht an HSE gur theastaigh athrú ó bhonn a chur ar riaradh na scéime. Thug lárú a dhéanamh ar riarachán an mheasúnaithe ar an gcárta leighis an deis don HSE córas aonfhoirmeach a thabhairt isteach ar mhaithe le measúnú a dhéanamh ar incháilitheacht. D'aithin an HSE, áfach, gur dóigh go n-aithneofaí leibhéal ábhartha neamhathnuachana san athbhreithniú ar incháilitheacht sna céimeanna tosaigh den phróiseas láraithe. Ní chuireann siad meastachán ar fáil maidir le líon na gcártaí leighis lena mbaineann saincheist sa chás nach bhfuil sealbhóir an chárta incháilithe.
- 22.9** Tugadh faoin scrúdú chun féachaint ar na nithe seo a leanas
- treochtaí sna costais a bhaineann le soláthar cártaí leighis le deich mbliana anuas
 - leordhóthanacht na rialuithe ar thabhairt amach na gcártaí sa chéad áit agus ar an bpróiseas athnuachan
 - próiseas athbhreithnithe incháilitheachta na gcártaí lena mbaineann saincheist
 - leibhéal na gcártaí atá eisithe de bhreis ar theidlíocht agus luach na ró-íocaíochta a ghabhann leo.

An Líon Sealbhóirí Cárta

- 22.10** Tá ardú tagtha ar líon na gcártaí leighis atá ar eisiúint le deich mbliana anuas mar a thaispeántar i bhFíor 22.1. Tugadh isteach an Cárta Cuairte Dochtúra sa bhliain 2005. Bhí an Líon Cárta Cuairte Dochtúra a eisíodh idir na blianta 2005 agus 2006 réasúnta íseal. Is ionann, áfach idir 5% agus 7% de na cártaí ar fad a eisíodh ón mbliain 2007 agus Cárta Cuairte Dochtúra. Ag deireadh na bliana 2012, bhí cárta leighis ag níos lú ná dhá mhilliún duine, arbh ionann é agus 43% den daonra iomlán.

Fíor 22.1 Líon na gcártaí leighis agus cárta cuairte dochtúra ar eisiúint 2002 go 2012

Foinse: Tuarascálacha staitistiúla na Seirbhíse Aisíocaíochta Cúraim Phríomhúil

Riaráiste maidir le Próiseáil Iarratais

- 22.11** Tháinig fás as cuimse ar na riaráistí a bhain le próiseáil iarratas sa chéad sé mhí tar éis an láraithe. B'ionann na riaráistí agus 58,000 i mí Eanáir na bliana 2012. Thug an HSE faoi ghlanadh na riaráistí sin faoi Aibreán na bliana 2012 agus le próiseáil a dhéanamh ar iarratais a bhí comhlánaithe ina n-íomláine laistigh de 15 lá oibre.
- 22.12** Cuir an HSE líon tionscnamh i bhfeidhm ar mhaithe le haghaidh a thabhairt ar na riaráistí agus ar roinnt de na saincheistanna atá ag eascairt mar gheall ar mhoill phróiseála iarratas agus athnuachan. Áiríodh orthu sin
- síneadh a chur le hathnuachan cártaí leighis trína ndéanann sealbhóir an chárta fhéinmheasúnú do shealbhóirí cártaí faoi 70 bliain d'aois
 - deis a thabhairt do GPanna síneadh a chur le tréimhse incháilitheachta i gcásanna áirithe (m.sh. daoine leochaileacha) nó naíonáin nuabheirthe a chur le bunachar sonraí an chárta leighis.
- 22.13** Mhaígh an HSE go raibh na riaráistí glanta faoi dheireadh mhí Aibreán 2012. I mí Aibreán 2013, luaigh an HSE go bhfuil 96% de na hiarratais atá comhlánaithe go hiomlán á bpróiseáil laistigh den sprioc-am.¹

Costas na gCártaí Leighis

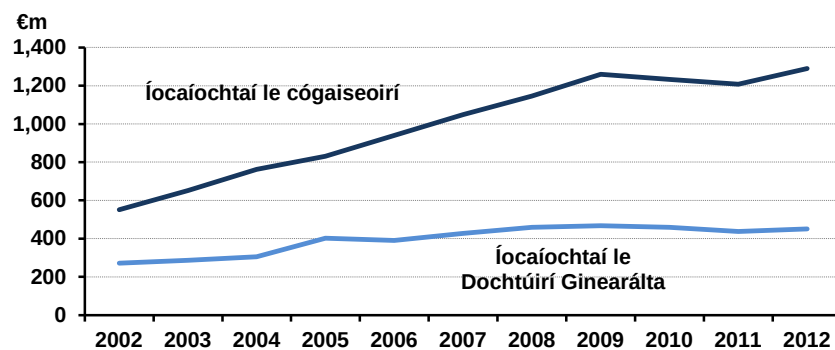
- 22.14** Is ionann na príomh-chomhpháirteanna a bhaineann le costas na cártaí leighis ná íocaíocht le GPanna agus le Cógaiseoirí
- Déantar catagóiríú ar íocaíochtaí le GPanna mar tháillí agus/nó liúntais. Tá táillí iníoctha maidir le hothar aonair cárta leighis atá cláraithe ar bhonn per capita. Tá GPanna i dteideal íocaíochtaí lasmuigh d'uaire oibre a éileamh (nuair a fhreastalaíonn siad ar othair lasmuigh de ghnáthuaire an chleachtais) nó nuair a dhéantar seachadadh ar sheirbhísí speisialta (eisceadh, uamadh, vacsaíniú, cataitéarú, pleanáil clainne, srl.). Íoctar liúntais le GPanna freisin maidir le saoire bhliantúil agus saoire staidéir, dochtúir ionaid, altranas agus tacaíocht eile chleachtais.

¹ Luaigh an HSE go raibh 78% de na hiarratais a fuarthas le linn na bliana 2012 comhlánaithe go hiomlán ag an iarratasóir. Bheadh ar fhoireann an HSE leanúint suas a dhéanamh ar an gcuid a bhí fágtha.

- Soláthraítear drugaí, cógais agus fearais atá ceadaithe faoin Scéim na Seirbhíse Míochaine Ginearálta (GMS) trí chógaslanna mhiondíola. Déanann na cógaiseoirí éilimh i leith costais na gcógas a chuirtear ar fáil chomh maith le táille dáileacháin. Tá costais na gcógas a chuirtear ar fáil comhdhéanta de trí cheathrú den mhéid iomlán a íoctar le cógaiseoirí.

22.15 Tá ardú ollmhór tagtha ar chostas seirbhísí GP agus ar chógais faoi scéim an chárta leighis le deich mbliana anuas mar a thaispeántar i bhFíor 22.2. Sa bhliain 2002, d'íoc an HSE €823 milliún le GPanna agus le cógaiseoirí i ndáil le seirbhísí a chuireadh ar fáil d'úsáideoirí cártaí leighis. Faoi mbliain 2012, bhí sé sin ardaithe go dtí breis agus €1.7 billiún. Tháinig ardú mór ar íocaíochtaí le GPanna sa bhliain 2005. Ó shin, tá líon iomlán na n-íocaíochtaí idir €400 milliún go €450 milliún. I gcomparáid leis sin, d'ardaigh íocaíochtaí le cógaiseoirí ó €551 milliún in 2002 go €1.3 billiún in 2012.

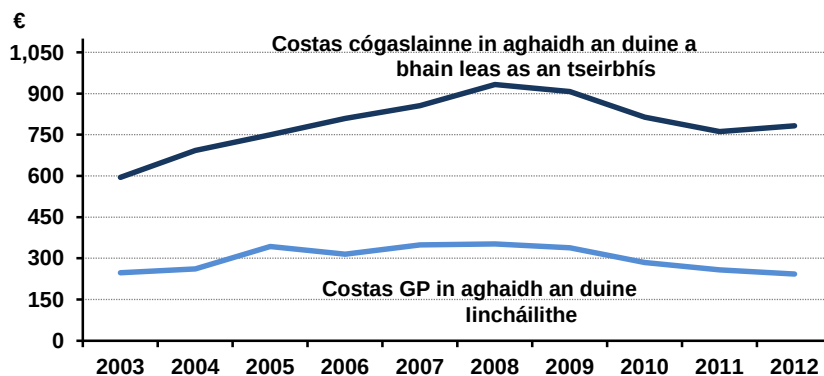
Fíor 22.2 Caiteachas HSE maidir le cártaí leighis, 2002 go 2012

Foinse: Tuarascálacha staitistiúla na Seirbhíse Aisíocaíochta Cúraim Phríomhúil

22.16 Sroich an meánchostas buaicleibhéal sa bhliain 2008 tráth ar íoc an HSE €1,285 ar an meán le soláthróirí seirbhíse i ndáil le daoine aonair a raibh cárta leighis acu. Tháinig titim go dtí €1,000 in aghaidh an duine sa bhliain 2012. Tháinig íslíú le 31% ar an meáníocaíocht le GPanna idir 2008 agus 2012 agus tháinig laghdú 16% thar an tréimhse céanna (féach Fíor 22.3) ar an meáníocaíocht le cógaiseoirí i ndáil le daoine a bhain leas as an tseirbhís.

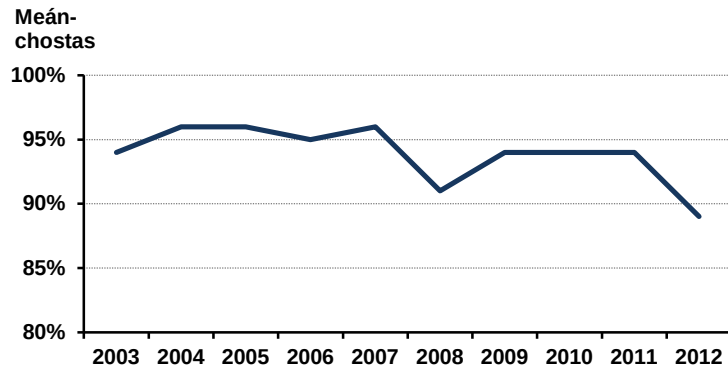
Fíor 22.3 Meánchostas cárta leighis in aghaidh an duine, 2003 go 2012

Foinse: Tuarascálacha staitistiúla na Seirbhíse Aisíocaíochta Cúraim Phríomhúil

- 22.17** Déantar an meánchostas cógaslainne in aghaidh an duine a ríomh ar bhunús líon na sealbhóirí cárta a bhain leas as an tseirbhís sa bhliain. Go ginearálta idir na blianta 2003 agus 2011, bhain idir 94% go 96% duine incháilithe leas as seirbhísí cógaslainne le linn na bliana. Tháinig laghdú go dtí 89% air sin sa bhliain 2012 (féach Fíor 22.4).

Fíor 22.4 An líon daoine incháilithe a bhain leas as seirbhís chógaslainne

Foinse: Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte

- 22.18** Rinne athbhreithniú de chuid an HSE i mí Deireadh Fómhair na bliana 2012 scrúdú ar na costais a d'eascair sa chéad ceithre mhí de 2012, i gcomparáid leis an tréimhse céanna sa bhliain 2011. Fuarthas amach
- Gur eascair os cionn leath de na costais chógaisíochta mar gheall go raibh níos mó daoine ag baint leas as an tseirbhís, agus an chuid eile, go príomha mar gheall ar athruithe i gcleachtais ordaithe cógais. Tháinig ardú ar an meán líon cógais ar ordú in aghaidh an éiliteora agus ar an meán líon drugaí in aghaidh an oidis araon thar an tréimhse sin.
 - Gur thug beagnach an ceathrú cuid de dhochtúirí níos mó oidis dá gcuid othar sa chéad ceithre mhí de 2012 i gcomparáid le 2011.
- 22.19** Luaigh an HSE go bhfuil roinnt tionscnamh tugtha isteach acu le coigilt costais a bhaint amach i ndáil le cógais ar oideas
- Ciallaíonn tabhairt isteach praghsáil thagartha agus malartú cineálach, a gcuirfear tús leis i mí na Samhna 2013, go leagfaidh an HSE síos an praghas a bheidh á íoc acu as grúpa leigheasanna inmhalartaithe. Déanfaidh Bord Leigheasra na hÉireann forbairt ar liosta de leigheasanna inmhalartaithe. Beag beann ar an druga ar oideas, ní íocfaidh an HSE ach an praghas tagartha comhaontaithe don ghrúpa táirgí sin. Má roghnaíonn an t-othar táirge atá níos costasaí, caithfidh an t-othar an difríocht a íoc.
 - Bhunaigh siad Clár Bainistíochta Leigheasanna le gairid a bhfuil sé mar aidhm leis GPanna a spreagadh le cógais ar ordú atá éifeachtach ó thaobh costas a spreagadh. Faoin gclár sin, iarrtar ar dhochtúirí drugaí áirithe a ordú do bhreiteachtaí luaite. Is ionann agus 15% de chaiteachas an HSE ar leigheasanna ná drugaí ar oideas do cholaistéaról ard agus d'othras peipteach agus aife. Cuireadh tús leis an gclár trí dhruaí áirithe ba chóir do dhochtúir a ordú don chineál sin breiteachta a aithint. Tá sé beartaithe síneadh a chur leis an gclár le breiteachtaí eile a chlúdach.

- Tá forbairt déanta freisin ar mhodúil aiseolais ordú cógais a thugann an t-eolas atá riachtanach do GPanna le coigilt chostais a bhaint amach trí tháirgí ar oideas ar luach níos fearr a ordú. Faoi láthair, cuireann an modúil eolas ar fáil do GPanna a léiríonn na hothair agus na táirgí ba chóir díriú orthu ar mhaithe leis an gcoigilteas is fearr is féidir a bhaint amach. Tá sé beartaithe ag an HSE tuilleadh forbartha a dhéanamh ar an modúl seo, de réir mar a fheidhmítear praghsáil thagartha agus malartú cineálach i ndeireadh na bliana 2013. Tá sé beartaithe acu freisin an t-aiseolas a uasghrádú ionas go soláthróidh sé tagarmharcáil do GPanna aonair a thaispeánann a gcleachtas maidir le hoideas i gcomparáid le GPanna eile.

22.20 Tá sé ráite ag an HSE go bhfuil scéim an chárta leighis á stiúradh ag éileamh agus gur féidir leis an gcion den daonra a bhaineann leas as na seirbhísí a bheith luaineach. Mar shampla, tháinig laghdú mór ar líon na ndaoine incháilithe a bhí ag baint leasa as seirbhísí cógaslainne sna blianta 2008 agus 2012. Ní raibh aon athrú ar scéim a chárta leighis a d'fhéadfadh cuntas a thabhairt ar an luaineacht (mar a thaispeántar i bhFíor 22.4). Níl an HSE tagtha ar aon chonclúid maidir leis na cúiseanna a bhaineann le luaineacht den chineál sin agus tá sé ráite acu go bhféadfadh tuilleadh taighde a bheith tairbhiúil. Thug an HSE ar aird go dtabharfaidh an Clár Bainistíochta Leigheasanna an deis dóibh monatóireacht agus anailís a dhéanamh ar iompar i ndáil le hoideas ar ordú.

Bronnadh Cártaí Leighis

22.21 Bronntar cártaí leighis de ghnáth ar an mbunús go bhfuil teacht isteach an iarratasóra níos lú ná na teorainneacha atá sonraithe. Chomh maith leis sin tá sé de rogha ag an HSE cárta a eisiúint i gcásanna a mbeadh cruatan i gceist gan an cárta leighis.

Iarratais maidir le Tástáil Mhaoine

22.22 Feidhmítear tairseacha maoine difriúla do ghrúpa agus d'aicmí cárta ar leith, ag brath ar theacht isteach in aghaidh na seachtaine, stádas pósta agus aois (féach Fíor 22.5).

Fíor 22.5 Tairisí ioncaim do chártaí leighis/cárta cuairte Dochtúra, Meitheamh 2013

Stádas Iarratasóra	Teorainneacha ioncaim sheachtainiúil do:	
	Cárta leighis	Cárta cuairte dochtúra
Faoi 70		
Singil	€164 — €201	€246 — €302
Pósta/ aontíos céileachais/ teaghlaigh aontuismitheora le leanaí cleithiúnacha	€266 — €298	€400 — €447
Os cionn 70		
Singil	€600	€700
Pósta/ aontíos céileachais	€1,200	€1,400

Foinse: Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte

22.23 Tógann an measúnú ar ioncam líon na leanaí atá i gcleithiúnas ó thaobh airgid ar an iarratasóir, íocaíochtaí cíosa agus morgáiste, costas cúram leanaí agus an costas a bhaineann le taisteal chun na hoibre san áireamh.

- 22.24** Chomh maith leis sin, tá daoine a bhí ag fáil íocaíochtaí mar gheall ar dhífhostaíocht nó atá ag fáil sochar breoiteachta ón Roinn Coimirce Sóisialaí ar feadh bliana nó níos faide ná sin i dteideal a gcárta leighis a choinneáil trí bliana tar éis tús a chur le fostaíocht, gan feidhm a bheith le tástáil mhaoine. Tabharfar cárta leighis freisin do dhaoine fásta nó do leanaí atá i gcleithiúnas ar an duine atá ag coinneáil an chárta leighis.

Measúnú ar Iarratais

- 22.25** Ní mór d'iarratasóirí fianaise maidir le hioncam agus aon eisíocaíochta a bhfuil éileamh á dhéanamh ina leith sa tástáil mhaoine a sholáthar.
- Sa chás go bhfuil iarratasóirí ag fáil íocaíochtaí ón Roinn Coimirce Sóisialaí, d'fhéadfadh an fhianaise sin a bheith i bhfoirm litreach ó Roinn nó i bhfoirm duillín phá.
 - Sa chás nach bhfuil iarratasóirí ag fáil íocaíochtaí ón Roinn Coimirce Sóisialaí, d'fhéadfadh fianaise ar ioncam a bheith i bhfoirm duillín pá, P60, fógra maidir le measúnú ó na Coimisinéirí Ioncaim nó litir ón bhfostóir ag tabhairt deimhniú maidir le tuarastal an iarratasóra.
- 22.26** Tá rochtain ag an HSE ar bhunachar sonraí Infosys na Roinne Coimirce Sóisialaí a chuireann eolas ar fáil maidir le híocaíochtaí a dhéanann an Roinn le daoine aonair. Taispeánann sé eolas achoimre maidir le híocaíochtaí le daoine aonair freisin nach bhfuil ag éileamh íocaíochtaí ón Roinn. Is ionann na sonraí ioncaim agus na sonraí ioncaim is déanaí a ndearnadh taifeadadh orthu atá faighte ag na Coimisinéirí Ioncaim. D'fhéadfadh sé gur P35 a bheadh ansin atá comhdaithe ag an bhfostóir maidir leis an mbliain chánach roimhe sin nó tuairisceán cánach a chuir an duine aonair isteach, mar sin d'fhéadfadh sé nach dtabharfadh sé léiriú cruinn ar thuarastal reatha an iarratasóra.
- 22.27** Tá sé ráite ag an HSE, go ndéantar an t-ioncam ar fad a tugadh ar aird san iarratas a sheiceáil i gcoinne Infosys beag beann ar an eolas a chuireann an t-iarratasóir ar fáil.
- 22.28** Rinneadh scrúdú mar chuid den imscrúdú sin ar an rialú ar an bpróiseas ceadaithe do thástáil mhaoine na gcártaí leighis. Rinneadh scrúdú ar shampla de 50 cead le haghaidh cártaí leighis a bronnadh sa bhliain 2012 i gcásanna ar shásaigh an t-iarratasóir an critéar maoine. Bhí fianaise chuí maoine in os cionn 90% de na cásanna a scrúdaíodh, agus bhí bronnadh an chárta ag teacht le forálacha na scéime. D'aithin an scrúdú laigí, áfach, maidir le ceithre cinn de na cásanna a scrúdaíodh (8% den sampla).
- In dhá chás, thug an fhianaise a bhí ar an gcomhad le tuiscint gur bhain earráid le bronnadh an chárta.
 - I gcás amháin, níor cuireadh duillín pá a sholáthraigh an t-iarratasóir san áireamh nuair a bhíodhas ag déanamh measúnú ar ioncam.
 - I gcás amháin, rinneadh tuillimh mhíosúla a ríomh mícheart sular cuireadh isteach iad.
 - In dhá chás eile, ní raibh an fhianaise dhoiciméadach ar an gcomhad nó bhí sé neamhdhóthanach. Sna cásanna sin, d'fhéadfadh tionchar a bheith ag na costais a éilíodh ar bhronnadh an chárta leighis.
 - I gcás amháin, níor soláthraíodh fianaise dhoiciméadach maidir le heisíocaíocht cíosa a bhí ceadaithe mar asbhaint i ríomh glanioncam.
 - Sa chás eile, ceadaíodh eisíocaíocht d'aisíocaíochtaí iasachta le haghaidh feabhsúcháin tí gan aon fhianaise shoiléir le tacú le cuspóir na hiasachta a bheith curtha ar fáil.

22.29 Tá sé léirithe ag an HSE go ndéanfar athbhreithniú ar an incháilitheacht maidir leis na ceithre chás áit ar aithin an t-iniúchadh laigí i ndáil le rialú ar mheasúnacht na hincháilitheachta.

22.30 Chomh maith leis sin, bhí costais lánroghnacha tugtha san áireamh i measúnú trí cinn de na 50 cás a scrúdaíodh. Is ionann iad sin agus costais leighis do chostais cógais ar oideas leanúnacha agus cuairteanna ar an GP nó ar an ospidéal. Glacann an PCRS go príomha le tuarascálacha GPanna (nó ospidéal) a thugann cur síos ar bhreiteacht an iarratasóra agus ar na riachtanais chógais. Fuarthas amach gur glacadh le tuarascálacha GPanna mar phríomhfhoirm fianaise agus níor shonraigh siad i gcónaí líon cuairteanna an iarratasóra nó costais na gcógas a bhí le tógáil agus minicíocht an cheannaigh.

22.31 Sa bhliain 2013 thug an HSE tuarascáil teimpléid isteach atá le comhlánú ag GPanna agus a éilíonn ar an GP eolas a sholáthar ar mhinicíocht freastal an othair agus ar na cineál cógais a éilítear.

Athruithe i Rialuithe,

22.32 Ar mhaithe le déileáil leis na riaráistí a tháinig chun cinn i dtús na bliana 2012, chomhaontaigh an HSE agus an Roinn Sláinte

- Sa chás go raibh an t-eolas a bhí riachtanach ar fáil agus a thabharfadh an deis measúnú a dhéanamh ar incháilitheacht, gur eisíodh cárta leighis/cárta cuairte dochtúra ar feadh tréimhse bliana, agus go dtabharfaidh faoi aon ghníomh leantach a bheadh riachtanach le linn na tréimhse sin.
- Sa chás nach bhfuil eolas dóthanach curtha ar fáil leis an measúnú ar incháilitheacht a dhéanamh, rinneadh teagmháil leis an iarratasóir leis an eolas breise a bhí riachtanach a fháil amach.
- Sa chás nach raibh iarratais comhdaithe i gceart ag an HSE, rinneadh teagmháil leis an iarratasóir ar an teileafón ionas go mbeifí in ann mionsonraí dóthanacha a fháil amach le measúnú a dhéanamh ar incháilitheacht. Bhí thart ar 700 cás i gceist ansin.
- Go gcuirfí deifir le cásanna nuair a bhíonn cinneadh maoirseora riachtanach.
- Go seolfaí litreacha chuig iarratasóir a meastar a bheith incháilithe.

22.33 Ar mhaithe le tuilleadh riaráistí a sheachaint, thug an HSE isteach

- athnuachan trí fhéinmeasúnú maidir le sealbhóirí cárta a bhí faoi 70 bliain d'aois, bunaithe ar chritéar riosca
- incháilitheacht sínte go huathoibríoch ar feadh bliana eile sa chás go raibh rochtain faighte ag daoine aonair a raibh a gcuid cártaí dlite le hathnuachan sa dara leath de 2012, ar sheirbhísí leighis sa dá mhí dhéag roimhe sin, ar mhaithe le líon na gcártaí atá dlite le hathnuachan sa bhliain 2012 a laghdú.

Cártaí a bhronntar ar Fhorais Lánroghnacha

- 22.34** Sa chás go sáraíonn teacht isteach an iarratasóra na teorainneacha atá leagtha síos, tá an rogha ag an HSE cárta leighis a bhronnadh dá mba rud é go mbeadh cruatan i gceist mura mbronnfaí an cárta, nó cárta cuairte dochtúra a bhronnadh sa chás go mbeadh sé ró-dhian ar an duine sin seirbhísí GP a sholáthar dó féin/dí féin nó don teaghlach gan cárta a bheith acu. Tógann cártaí leighis na cártaí leighis a bhronntar agus úsáid á bhaint as an lánrogha sin imthosca an duine aonair san áireamh agus leibhéal na breoiteachta agus na gcostas gaolmhar.
- 22.35** Bronnadh thart ar 5.5% de chártaí ar an mbonn lánrogha sin sa bhliain 2012. Tá sé maíte ag an HSE le linn dóibh a bheith ag feidhmiú an lánrogha sin, go mbreithníonn siad dá mba rud é go mbeadh ar an iarratasóir costais leighis a íoc go gcuirfeadh sé as do chumas an iarratasóra leanúint ar aghaidh le fostaíocht nó tithíocht réasúnach agus cúram a sholáthar do chleithiúnaithe nó freastal ar na costais eisceachtúla a d'eascródh mar thoradh ar imthosca leighis nó sóisialta.
- 22.36** Déanann an HSE, iarracht, i ndéanamh an chinnte sin, costais leighis, drochscileanna bainistíochta airgid agus tionchar andúile ar nós alcól, drugaí agus cearrbhachas a thabhairt san áireamh. Maidir leis sin, déanfaidh foireann an HSE, go ginearálta, idirchaidreamh le dochtúir an iarratasóra, oifigigh leighis an HSE, altra sláinte poiblí nó oibrithe sóisialta, Oifigigh Leasa Pobail, nó an tSeirbhís Bhuiséadta agus Chomhairle Airgid (MABS).
- 22.37** Rinneadh scrúdú ar shampla de 25 cárta leighis a ceadaíodh ar fhorais lánroghnacha mar chuid den iniúchadh. I bhformhór na gcásanna, bronnadh na cártaí ar bhonn mórchaiteachais maidir le costais leighis.¹
- 22.38** Tá sé luaite ag an HSE i gcás go sáraíonn leibhéil ioncaim an iarratasóra na tairseacha ábhartha, ach go bhfuil fianaise ann maidir le himthosca (leighis nó sóisialta) go mbeadh cruatan gan gá ann don iarratasóir ó thaobh seirbhísí leighis, cárta leighis nó cárta cuairte dochtúra a shocrú, go bhféadfadh sé go mbronnfaí cárta leighis nó cárta cuairte dochtúra. Ní dhéantar taifeadadh ar leithligh ar chártaí a bhronntar ar bhonn imthosca leighis nó sóisialta.
- 22.39** Go ginearálta, fuair an t-iniúchadh amach cé gur chuir litreacha ón GPanna mionsonraí maidir le breoiteacht an duine ar fáil, ní raibh aon iarracht déanta cainníochtú a dhéanamh ar na costais leighis a bhí i gceist agus dá bhrí sin ní raibh aon fhianaise ann go gcruthódh na costais sin deacracht airgid don duine. Mar atá leagtha amach thuas, thug an HSE isteach foirm nua sa bhliain 2013 atá le comhlánú ag GPanna agus a éilíonn ar GPanna an líon cuairteanna ar an GP agus na cógais a éilítear a shonrú.

¹ I gcás amháin, níor chuir an duine aon fhianaise ar fáil maidir le mórchaiteachas ar chostais leighis. Bhí leibhéal ioncaim an iarratasóra beagán os cionn na dtairseach ábhartha, áfach.

Leasuithe a rinne na GPanna ar an gCárta Leighis

- 22.40** I bhFeabhra na bliana 2012, tháinig an HSE ar chomhaontú le Cumann Leighis na hÉireann (IMO) trína bhféadfaidh GPanna, in imthosca áirithe, leasuithe a dhéanamh ar bhunachar sonraí an chárta leighis trí shíneadh sealadach ceithre mhí a chur le hincháilitheacht an chárta, nó incháilitheacht a thabhairt ar ais sa chás go dtagann othar chomh fada leo a bhfuil incháilitheacht bainte dóibh mar gheall nár fhreagair siad fógraí athnuachana ón HSE. Is féidir leo naíonáin nuabheirthe a chur lena liosta GMS freisin sa chás go bhfuil cárta leighis ag tuismitheoirí an naíonáin agus leasú a dhéanamh ar an mbunachar i gcás othar a fuair bás. Tháinig an nós imeachta sin in éifeacht an 1 Meán Fómhair 2012. I bhformhór na gcásanna nuair a dhéanann GPanna leasú ar bhunachar sonraí na gcártaí leighis, éilítear fíorú an tríú páirtí ón teaghlach nó ón teach altranais, nó tionscnaíonn an HSE athbhreithniú ar incháilitheacht.
- 22.41** Sa bhliain 2012, rinne GPanna 14,000 leasú ar an mbunachar sonraí. Bhain os cionn 90% den na leasuithe le breitheanna agus bás. In 800 cás, thug na GPanna incháilitheacht ar ais sa chás go raibh siad den tuairim gur baineadh incháilitheacht d'othair in imthosca nuair nár fhreagair an t-iarratasóir fógraí athnuachana agus gur chóir incháilitheacht a thabhairt ar ais. Rinneadh leasú ar an mbunachar sonraí i 200 cás tráth a raibh GPanna den tuairim gur cás íogair a bhí ann.¹
- 22.42** Nuair a chuireann GPanna naíonáin nuabheirthe leis an gcóras, déantar taifeadadh ar an dáta breithe agus ar an dáta a cuireadh an naíonán leis an mbunachar sonraí. Meastar cárta leighis a bheith ag an naíonán ón dáta breithe agus tá caipitíocht iníoctha leis an GP ón gcéad lá den mhí tar éis na breithe. Eisítear íocaíochtaí don GP maidir leis na cásanna sin.

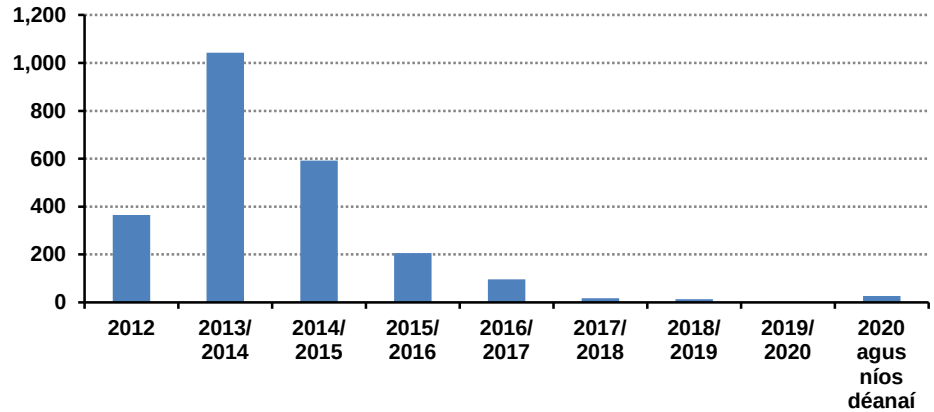
Athnuachan Cártaí

- 22.43** Faoi na rialacha leasaithe a eisíodh sa bhliain 2011, de ghnáth bíonn cártaí leighis chaighdeánacha bailí ar feadh 3 bliana i gcás daoine atá faoi 66 bliain d'aois, agus ar feadh ceithre bliana do dhaoine atá 66 bliain d'aois agus os a chionn. Eisítear cárta go huathoibríoch do chleithiúnaithe na sealbhóirí cárta leighis ina gceart féin ar 16 bliain d'aois a bheith slánaithe acu.
- 22.44** Tá dáta athnuachana cárta sa bhunachar sonraí cártaí leighis maidir le gach sealbhóir cárta. Seoltar fógra chuig sealbhóir an cárta trí mhí roimh an dáta sin, a chomhairlíonn dóibh go bhfuil iarratas athnuachana cárta riachtanach le teidlíocht do sheirbhísí a choinneáil. Is tasc réasúnta simplí atá ansin sa chuid is mó de chásanna mar nach bhfuil i gceist leis ach amháin go ndeimhneodh an t-iarratasóir nach bhfuil aon athrú tagtha ar na himthosca ábhartha. Feidhmíonn thart ar 70% den athnuachan ar an mbonn féinmheasúnaithe seo.
- 22.45** Sa chás nach bhfreagraíonn sealbhóir an chárta an fógra athnuachana agus meabhrúchán eile ina dhiaidh sin téann an cárta leighis i léig nuair a shroicheann an cárta leighis an dáta éaga.
- 22.46** Rinneadh athbhreithniú ar bhunachar sonraí an chárta leighis i mí na Bealtaine 2013 le líon na gcártaí a bhí dlite le hathnuachan i ngach tréimhse 12 mí ina dhiaidh sin a aithint. Taispeántar na torthaí i bhFíor 22.6. Áirítear an líon cártaí a ndearnadh athnuachan orthu sa bhliain 2012 chun críocha comparáide.

¹ I gcásanna den sórt sin, déantar incháilitheacht a shíneadh ar feadh bliana. Ní chomhlánaítear aon fhíorú tríú páirtí sa ghnáthbhealach mar de réir an tsainmhínithe is é an cuspóir atá leis an ngníomh seo eisiúint comhfhreagras ar dhaoine aonair nach bhfuil ábalta déileáil le comhfhreagras den chineál sin a sheachaint.

Fíor 22.6 Dátaí athnuachana cártaí leighis, mí Bhealtaine 2013

Líon cártaí a ndearnadh
athnuachan orthu
'000

Foinse: Anailís Oifig an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste ar bhunachar sonraí an chárta leighis

Nóta: Is ionann an tréimhse athnuachana gach bliain agus ó Bhealtaine go dtí 30 Aibreán ina dhiaidh sin

22.47 Taispeánann anailís ar na dátaí athnuachana ar bhunachar sonraí an chárta leighis go bhfuil os cionn aon mhilliún cárta dlite le hathnuachan idir Bhealtaine 2013 agus 30 Aibreán 2014. Ag tabhairt san áireamh go bhfeidhmítear tréimhse incháilitheachta caighdeánach idir trí agus ceithre bliana, bheifí ag súil go mbeadh líon na gcártaí atá dlite le hathnuachan leanúnach nuair a dhéantar comparáid bliain ar bhliain.

22.48 Tá éifeacht ag an ardú mór in athnuachan sa bhliain 2013 ar na nithe seo a leanas

- síneadh a chur le hincháilitheacht ar feadh bliain amháin maidir le cártaí leighis atá dlite le hathnuachan sa dara leath den bhliain 2012 sa chás go raibh sealbhóirí cártaí ag úsáid a gcuid cártaí go gníomhach - beidh na cártaí sin le hathnuachan sa bhliain 2013.
- pleann an HSE caighdeánú a dhéanamh ar na tréimhsí incháilitheachta agus athbhreithniú a stiúradh maidir le sealbhóirí cárta a raibh tréimhse incháilitheachta acu a bhí níos mó ná na trí nó ceithre bliana caighdeánach.

22.49 Maidir le sealbhóirí cártaí le dáta éaga níos mó ná ceithre bliana ón dáta reatha, thug an HSE ar aird nuair a láraíodh riarachán i ndáil le próiseáil an chárta leighis, go raibh tréimhsí fada incháilitheachta ag líon sealbhóirí cárta, níos mó ná 20 bliain ag cuid acu. Thionscain an HSE clár oibre mar chuid den tionscadal láraithe, le caighdeánú a dhéanamh ar thréimhsí incháilitheachta agus tosaíodh le cártaí leis na tréimhsí incháilitheachta is faide. Tá an HSE ag obair faoi láthair ar na sealbhóirí cártaí sin a bhfuil incháilitheacht chúig bliana acu.

22.50 Luaigh an HSE freisin go bhfuil siad ag obair i dtreo córas a fheidhmiú lena mbeidh measúnú riosca seachas dul in éag téarma an chárta ina phríomhthreallús le gníomhaíocht athbhreithnithe.

22.51 Baineann an HSE úsáid as dhá mhodh le hathbhreithniú a dhéanamh ar incháilitheacht. Tá siad sin leagtha amach i bhFíor 22.7.

Fíor 22.7 Cineálacha athbhreithnithe ar dhul in éag cártaí leighis

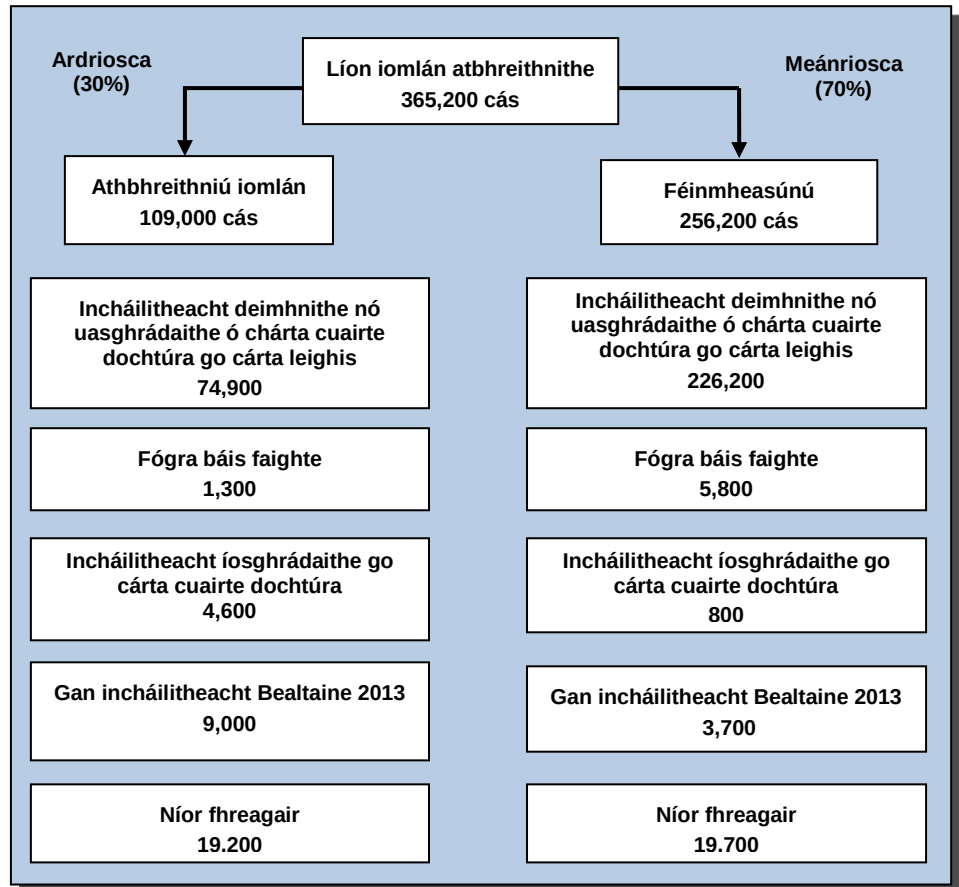
Catagóir	Leibhéal measúnaithe riosca	Formáid an athbhreithnithe
Athbhreithniú iomlán	Ard	Tá athbhreithniú iomlán na hincháilitheachta inchomparáide leis an iarratas tosaigh
Féinmheasúnú	Meán	Cuireann an sealbhóir cárta tic sa bhosca ar an fhoirm athnuachana a dheimhníonn nach bhfuil aon athrú tagtha ar a imthosca/a himthosca ón iarratas bunaidh agus sínítear an fhoirm

Foinse: Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte

22.52 Déanann bainistíocht shinsearach an PCRS cinneadh maidir le cén athnuachan a bheidh faoi réir ag athbhreithniú iomlán nó faoi réir ag féinmheasúnú an tsealbhóra cárta bunaithe ar chumas na heagraíochta athnuachan a phróiseáil agus cá mhéad sealbhóir cárta atá i gcatagóirí riosca áirithe. Go ginearálta, déanann an próiseas iarracht na sealbhóirí cárta is mó lena mbaineann riosca ó thaobh a bheith neamh-incháilithe a roghnú le hathbhreithniú iomlán a dhéanamh orthu agus áirítear orthu sin

- cártaí leighis a bronnadh ar bhonn lánroghnach i dtús báire
- ioncam teaghlaigh a bhí gar don tairseach cheadaithe nuair a dearbhaíodh é ag tráth an cheada bunaidh
- sealbhóirí cárta os cionn 70 bliain d'aois, sa chás nach bhfreastalódh an t-ioncam a dearbhaíodh san iarratas bunaidh an critéar incháilitheachta faoi na tairseacha leasaithe a tugadh isteach in Aibreán na bliana 2013.

22.53 D'eisigh an HSE fógra athnuachana ar 365,200 sealbhóir cárta sa bhliain 2012. I mí na Bealtaine na bliana 2013, rinne an HSE athbhreithniú ar an stádas na sealbhóirí cártaí a ndearnadh athbhreithniú orthu le linn na bliana 2012 in imthosca a raibh an cárta leighis ag dul in éag. Tugadh faoi sin ar mhaithe le léiriú níos cruinne a fháil ar incháilitheacht na sealbhóirí cárta sin mar go dtógtar san áireamh na freagraí atá déanach, iarratais nua agus/nó nósanna imeachta achomhairc. Tá na torthaí sin leagtha amach i bhFíor 22.8.

Fíor 22.8 Torthaí an próiseas athnuachana cárta 2012, amhail Bealtaine 2013

Foinse: Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte

- 22.54** Tá éagsúlacht mhór i dtorthaí an athbheithnithe ar incháilitheacht ar dhul in éag cártaí leighis ag teacht leis an gcineál athbheithnithe a rinneadh.
- 22.55** Ar an iomlán, tá ráta ard neamhfheagartha ann. Níor fhreagair 10.7% de shealbhóirí cárta an fógra athnuachana agus tá an cárta leighis imithe i léig mar gheall air sin.¹ Bhí an ráta neamhfheagartha níos airde nuair a d'fhógair an HSE go raibh sé i gceist acu athbheithniú iomlán a dhéanamh (17.7%) i gcomparáid leis an gcás nuair a dhéantar an measúnú incháilitheachta trí fhéinmheasúnú (7.7%).
- 22.56** Nuair a fhágtar as an áireamh sealbhóirí cárta nár fhreagair an próiseas athnuachana faoi mhí na Bealtaine 2013 nó sa chás go bhfuarthas fógra báis
- Deimhníodh incháilitheacht 94.3% de shealbhóirí cárta nó fuair siad uasghrádú ó chárta cuairte dochtúra go cárta leighis. Nuair a dheimhníodh incháilitheacht an tsealbhóra cárta trí fhéinmheasúnú rinneadh athnuachan ar 98% i gcomparáid le 85% d'athnuachan nuair a thug an HSE faoi athbheithniú iomlán.
 - Bhí cárta leighis roimhe seo ag 1.7% de shealbhóirí cárta a ndearnadh athnuachan ar a gcuid cártaí ach ní raibh siad incháilithe ach do chárta cuairte dochtúra nuair a rinneadh athbheithniú ar incháilitheacht – rinneadh uasghrádú ar 5.2% i gcás athbheithniú iomlán agus ar 0.4% i gcásanna féinmheasúnaithe.

¹ Stádas amhail Bealtaine 2013.

- Ar an iomlán fuarthas amach nach raibh 4% de shealbhóirí cárta a fuair fógraí athnuachana incháilithe do chárta leighis a bheith acu i mí na Bealtaine 2013. B'ionann agus 10.2% an ráta incháilitheachta nuair a rinne an HSE athbhreithniú iomlán, i gcomparáid le 1.6% nuair a rinneadh athbhreithniú trí fhéinmheasúnú sealbhóra cárta.

22.57 Luaigh an HSE go bhfuil siad ar a eolas nach mbíonn catagóirí áirithe sealbhóirí cárta rannpháirteach sa phróiseas athnuachana agus go ndéanann siad iarratas ina dhiaidh sin nuair a bhíonn gá le seirbhísí leighis. Thug an HSE ar aird freisin go bhfuil súil acu ráta freagartha níos airde a fháil nuair a dhéantar an t-athbhreithniú trí fhéinmheasúnú i gcomparáid leis an gcás ina ndéantar athbhreithniú iomlán, mar go bhfuil an próiseas i bhfad níos éasca le comhlánú.

Athbhreithniú Spriocdhírithe

22.58 Den chéad uair riamh, le linn na bliana 2012, rinne an HSE athbhreithniú maidir le daoine aonair nár bhain leas as seirbhísí leighis ar feadh tréimhsí dhá mhí dhéag nó níos mó. Rinneadh teagmháil le 40,000 sealbhóirí cárta lena n-áit chónaithe a dheimhniú. Dheimhnigh 61% de shealbhóirí cárta a n-áit chónaithe. Níor sheol an chuid a bhí fágtha (15,515 duine aonair) aon fhreagra isteach agus baineadh incháilitheacht dóibh. Níl athiarratas déanta ag formhór na ndaoine aonair sin nó níor bronnadh cárta leighis orthu amhail mí na Bealtaine 2013.¹

22.59 Maidir le torthaí na measúnachta incháilitheachta, tá sé luaite ag an HSE mar gheall go gcinntear cineál an athbhreithnithe atá le stiúradh – féinmheasúnú nó athbhreithniú iomlán ar bhunús critéar riosca, go mbeifí ag súil go mbeadh cion níos airde de na cásanna sin neamh-incháilithe ar mheasúnú iomlán a dhéanamh orthu mar chásanna le riosca níos airde. Léirigh an HSE go bhfuil mionchóiriú a dhéanamh ar an bpróiseas measúnaithe agus go mbeidh sé feabhsaithe go mór de réir mar a úsáidfear sonraí ó na Coimisinéirí Ioncaim le cásanna ardriosca a aithint.

Athbhreithniú ar Chártaí atá Eisithe

22.60 Go dtí seo ní raibh an PCRS in ann bailíochtú a dhéanamh ar eolas cliaint trí ghnáthrochtain ar fhoinse rialtais eile. Cé go bhfuil rochtain ag foireann an PCRS ar Infosys (bunachar sonraí na Roinne Coimirce Sóisialaí), níl an cumas aici a cuid sonraí féin ar chártaí leighis a mheaitseáil le sonraí atá ag ranna rialtais eile ar nós na gCoimisinéirí Ioncaim agus na Roinne Coimirce Sóisialaí.

22.61 Forálann reachtaíocht a achtaíodh i mí an Mhárta 2013 go dtabharfadh an Roinn Coimirce Sóisialaí agus na Coimisinéirí Ioncaim sonraí don HSE.² Tá cumas anailíseach feabhsaithe riachtanach freisin le deis a thabhairt le sonraí a mheaitseáil, le hincháilitheacht a sheiceáil ag tráth an iarratais ag ar bhonn leanúnach le hathruithe in imthosca a bhrath.

¹ Tá an t-athbhreithniú sin lasmuigh den athbhreithniú incháilitheachta ag deireadh téarma an chárta agus níl siad san áireamh san athbhreithniú atá leagtha amach i bhFíor 22.8.

² Alt 8 den Acht Sláinte 2013 (Athrú ar chritéar incháilitheachta)

Roinnt Sonraí leis na Coimisinéirí Ioncaim

- 22.62** Tugann an reachtaíocht ar roinnt sonraí cead don HSE comhad sealbhóra cárta leighis reatha a sheoladh chuig na Coimisinéirí Ioncaim. Maidir le gach aon taifead, áirítear sa chomhad uimhir PPSN sealbhóir an chárta agus uimhir PPSN céile an tsealbhóra cárta, nuair is gá. Cuirfidh na Coimisinéirí Ioncaim sonraí ar fáil ansin maidir le gach PPSN atá liostaithe ag taispeáint sonraí i ndáil le fostaíocht agus na figiúirí ioncaim is deireanaí a tuairiscíodh. (ÍMAT agus Cáin Ioncaim).
- 22.63** Tá dul chun cinn mór déanta ó thaobh lánpháirtíú a dhéanamh ar shonraí a chuireann na Coimisinéirí Ioncaim air fail le córais an HSE. Tá meaitseáil déanta ar roinnt sonraí samplacha agus tá an HSE ag súil go mbeidh meaitseáil sonraí ag feidhmiú go hiomlán faoi mhí Mheán Fhómhair 2013.
- 22.64** Tá saincheist áirithe cosanta sonraí aitheanta ag an scrúdú ar shonraí samplacha. Éilíonn athbhreithniú ar chárta leighis eolas maidir le hioncam an teaghlaigh. Tá na Coimisinéirí Ioncaim den tuairim nach féidir leo, faoi na socruithe reachtaíochta reatha eolas a thabhairt don HSE maidir le céilí. Dá bhrí sin níl ar a gcumas ach sonraí ioncaim amháin a sholáthar i ndáil le huimhreacha PPSN a sholáthraíonn an HSE. Níl ar a gcumas eolas breise a sholáthar leis an HSE a chur ar an eolas maidir le hioncam céile mura bhfuil an HSE in ann uimhir PPSN ábhartha a sholáthar. Cuireann an tsaincheist seo laghdú ar úsáideach sonraí na gCoimisinéirí Ioncaim ó thaobh incháilitheacht a bhrath. Tá an HSE agus na Coimisinéirí ag breithniú saincheisteanna cosaint sonraí i láthair na huaire

Ag Roinnt Sonraí leis an Roinn Coimirce Sóisialaí

- 22.65** Tá rochtain ag an HSE i láthair na huaire ar chórais na Roinne Coimirce Sóisialaí ar bhonn cás ar chás. Faoi fhorálacha na reachtaíochta nua, tá sé beartaithe ag an HSE íoslódálacha leictreonacha a fháil ó shonraí na Roinne Coimirce Sóisialaí maidir le híocaíochtaí leasa shóisialaigh arna ndéanamh ag an Roinn sin. Tabharfaidh sé sin deis don HSE sealbhóirí cárta nach bhfuil ag fáil íocaíochtaí leasa shóisialaigh níos mó a aithint agus a bhféadfadh sé nach mbeadh siad incháilithe do chárta leighis níos mó.
- 22.66** Níl aon dul chun cinn déanta fós maidir le próiseas aistrithe sonraí iarbhrí.

Sealbhóirí Cárta atá Éagtha

- 22.67** Sa bhliain 2012 thug an HSE roinnt sonraí isteach leis an tSeirbhís Foilsithe Cásanna Báis (DEPS) atá á feidhmiú ag an bPríomh-Oifig Chlárúcháin. Faigheann an HSE comhad maidir le básanna gach seachtain. Déantar iad sin a uaslódáil chuig an bhunachar sonraí cártaí leighis. Cé go bhféadfadh sé go mbainfeadh moill ó thaobh an bháis a thaifeadadh leis an bPríomh-Oifig Chlárúcháin, éilítear ar an GP aon táillí a íocadh leis/léi i ndiaidh dáta an bháis a íoc ar ais. Sa bhliain 2012, tugadh thart ar 10,000 taifead cothrom le dáta mar thoradh ar eolas ó DEPS. Chomh maith leis sin, is féidir le GPanna an bunachar sonraí a thabhairt cothrom le dáta chun bás othar a léiriú ar liosta an GP. Rinne na GPanna 4,400 leasú den chineál sin sa bhliain 2012.

Pionóis le haghaidh Nochtadh Bréagach a dhéanamh

- 22.68** Luíonn bunús bonn dlíthiúil an chórais incháilitheachta in Acht Sláinte 1970 agus tá sé mar fhreagracht ar an HSE incháilitheacht a chinneadh. Forálann an tAcht freisin go bhféadfadh an HSE a cheangal ar an duine dearbhú a dhéanamh i cibé foirm is iomchuí leo maidir lena hacmhainn/lena acmhainn. I gcás ina ndéanfaidh an duine nochtadh bréagach, is fineáil agus/nó príosúnacht ar feadh tréimhse nach mó ná trí mhí ar a gciontú go hachomair. Sa bhreis ar sin, forálann an tAcht go dtabharfaidh duine le teidlíocht ar sheirbhísí fógra don HSE maidir le haon athruithe sna himthosca sin a bhaineann de a theideal/a teideal chun na seirbhíse sin agus ar chiontú go hachomair dlífear fineáil ar shárú go feasach an cheanglais sin.
- 22.69** Tá sé luaite ag an HSE nár tionscnaíodh imeachtaí dlí maidir le nochtadh bréagach nó i ndáil le mainneachtain athrú in imthosca a chur in iúl ó thaobh cárta leighis le cúig bliana anuas.
- 22.70** I gcás go bhfaightear amach go bhfuil sealbhóir cárta neamh-incháilithe, baineann an HSE incháilitheacht dó/di ó dháta an nochta. Níl aon bhonn reachtaíochta ann i láthair na huaire le go bhféadfadh an HSE íocaíochtaí neamhrialta a fháil ar ais ó shealbhóir an chárta.

Róchaiteachas

- 22.71** Tá sé luaite ag an HSE go raibh siad ar an eolas roimh lárú na seirbhíse, nach raibh an critéar incháilitheachta á fheidhmiú ar bhealach aonfhoirmeach i go leor láithreacha áit a raibh cártaí leighis á mbronnadh agus á n-athbhreithniú. Tá sé luaite acu gur aithin lárú na próiseála agus feidhmiú treoirlínte measúnaithe caighdeánacha líon mór cártaí leighis tráth nár shásaigh sealbhóir an chárta an critéar incháilitheachta.
- 22.72** Thabharfadh torthaí an próiseas athnuachan cárta na bliana 2012 le tuiscint go bhfuil leibhéal mór ró-íocaíochta sa chóras cárta leighis mar thoradh ar athruithe in imthosca shealbhóra cárta ó bronnadh nó ó athbhreithníodh an cárta leighis an chéad lá riamh.
- 22.73** Luaigh an HSE go bhféadfadh sé nach mbeadh sé féideartha a fháil amach cathain a bhí an sealbhóir cárta neamh-incháilithe. Go dtí le gairid, ní raibh an bonn dlí acu le hathbhreithniú a dhéanamh ar shonraí ioncaim an chliant chun a fháil amach cathain ar sháraigh sealbhóir an chárta an tairseach ioncaim. Luaigh siad mar gheall gur féidir le sealbhóirí cártaí leighis raon caiteachas incheadaithe a éileamh, bheadh sé beagnach dodhéanta a fháil amach cathain a bhí an chliant neamh-incháilithe.
- 22.74** Rinne an HSE coimisiúnú ar athbhreithniú sa bhliain 2012 arna stiúradh ag an PWC le measúnú a dhéanamh ar leibhéal an róchaiteachais faoin scéim an chárta leighis. Rinne an measúnú meastóireacht ar nochtadh idir €65 milliún agus €210 milliún a d'fhéadfadh a bheith ann a eascraíonn ó thairbhíthe neamh-incháilithe. Bhí an measúnú teoranta ina scóip, áfach, mar go ndearnadh é a stiúradh ar bhonn athbhreithnithe ar thuarascálacha seachas ar anailís mionsonraithe ar an mbunachar agus ar chaiteachas. Is é an tátal a thángthas air sa tuarascáil ná go mbeadh meastachán níos iontaofa i gceist le hathbhreithniú mionsonraithe ar bhunachar sonraí an PCRS.
- 22.75** Ina dhiaidh sin d'fhostaigh an HSE Accenture le hathbhreithniú a dhéanamh ar chaiteachas an PCRS. Ar na téarmaí tagartha a comhaontaíodh i ndáil le hathbhreithniú a dhéanamh ar róchaiteachas an chárta leighis bhí na tiománaithe costais, réimsí riosca agus na rialuithe gaolmhara a aithint. Ní dhearnadh an t-athbhreithniú forbairt ar mheastachán bunlíne maidir le leibhéal an róchaiteachais faoi scéim an chárta leighis.

- 22.76** D'fhéadfaí meastachán den leibhéal foriomlán ró-íocaíochtaí maidir le cártaí leighis a bhaint as an anailís ar incháilitheacht reatha i ndáil le sampla randamacha de shealbhóirí cárta. D'fhéadfadh an HSE súil a choinneáil ar éifeachtacht a gcuid rialuithe agus bainistíochta ó thaobh an chórais cárta leighis dá ndéanfaí an tasc sin ar bhonn bliantúil.
- 22.77** Ar mhaithe le meastachán iontaofa den leibhéal neamh-incháilitheachta sealbhóirí cártaí leighis agus na costais ábhartha a ríomh, tá sé tábhachtach
- go roghnófaí ar bhonn randamach na cásanna ar fad atá le cur san áireamh sa phróiseas ó dhaonra na sealbhóirí cártaí leighis ag am sonrach
 - go mbeadh méid an tsampla sách mór le meastacháin iontaofa a thabhairt
 - go ndéanfar an t-athbhreithniú chomh luath agus is féidir tar éis an tsampla a bheith roghnaithe
 - go dtabharfaí faoi athbhreithniú iomlán ar incháilitheacht
 - go ndéanfaí measúnú ar na costais a bhaineann le neamh-incháilitheacht
 - go bhfuil an cumas ann le hiniúchadh a dhéanamh ar na torthaí.

Conclúid agus Moltaí

- 22.78** Cuideoidh lárú a dhéanamh ar riarachán agus ar phróiseáil an cárta leighis leis an HSE a chinntiú go bhfeidhmítear próiseas measúnaithe aonfhoirmeach. Déanfaidh siad éascú freisin ar roinnt sonraí le Gníomhaireachtaí Stáit eile rud a chuirfidh ar chumas an HSE athbhreithniú a dhíriú ar incháilitheacht an tsealbhóra cárta ar bhealach atá níos eolaí.
- 22.79** Ba é an toradh a bhí ar an tionscadal láraithe ná riaráistí móra ó thaobh próiseála iarratais agus fógraí athnuachana ag deireadh na bliana 2011 agus go luath sa bhliain 2012. Thug an HSE roinnt tionscnamh isteach chun déileáil leis na riaráistí agus le riaráistí a d'fhéadfadh a theacht chun cinn amach anseo a sheachaint. Áiríodh leis sin, síneadh a chur leis an mbonn féinmheasúnaithe le hathnuachan a dhéanamh ar chártaí leighis, deis a thabhairt do GPanna leasú a dhéanamh ar bhunachar sonraí an chárta leighis in imthosca áirithe agus síneadh a chur le hincháilitheacht maidir le roinnt catagóirí sealbhóirí cártaí leighis atá dlite le hathnuachan sa bhliain 2012.
- 22.80** Mar chuid den scrúdú sin rinneadh scrúdú ar fheidhmiú rialuithe le cártaí leighis a cheadú maidir le sampla de 50 cárta leighis a ceadáíodh le linn na bliana 2012. D'aithin an t-athbhreithniú easnaimh maidir le 8% de na samplaí a scrúdaíodh. Ba é an toradh a bhí ar roinnt de na heasnaimh sin ná ceadú iarratais cártaí leighis in imthosca a dtabharfadh an fhianaise le tuiscint nár shásaigh an t-iarratasóir an critéar incháilitheachta. I gcásanna eile, sa chás go ndearnadh measúnú ar eisíocaíochtaí, níor chuir an t-iarratasóir aon doiciméid ar fáil nó cuireadh doiciméid neamhdhóthanach air fáil

Moladh 22.1: Ba chóir don HSE

- athbhreithniú a dhéanamh ar na rialuithe atá i bhfeidhm maidir le ceadú cártaí leighis agus treoirínte níos sonraithe a sholáthar don fhoireann atá bainteach leis an bpróiseas ceadaithe

- soiléiriú a thabhairt maidir le conas a bhaintear úsáid ar na duillíní pá ar mhaithe lena chinntiú go bhfuil tuarastal an iarratasóra a ríomh go cruinn — go háirithe, níor chóir úsáid a bhaint as eolas ar phá seachtain aonair, go ginearálta, le tuarastal bliantúil an iarratasóra a ríomh
- tuilleadh athbhreithniú inmheánach a dhéanamh ar cheadanna cárta leighis chun a chinntiú go bhfuil rialuithe forordaithe á bhfeidhmiú.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe. Tá feabhas curtha ar nósanna imeachta maidir le hiarratais agus athnuachan cártaí leighis i rith na bliana 2013. Go sonrach, cinntíonn na nósanna imeachta feabhsaithe agus an oiliúint ghaolmhar go bhfuil úsáid á bhaint as próiseas comhsheasmhach chun na críche sonraí maidir le tuarastal an iarratasóra a fháil amach. Tá sé beartaithe ag an HSE freisin athbhreithniú inmheánach breise a dhéanamh chun a chinntiú go bhfuil rialuithe forordaithe á bhfeidhmiú.

- 22.81** Sa bhliain 2012, rinne an HSE athbhreithniú ar incháilitheacht 365,000 cárta a bhí dlite dul in éag. Bhí athbhreithniú iomlán i gceist le 30% den athbhreithniú agus bhí incháilitheacht a bhí deimhnithe ag iarratasóirí trí phróiseas féinmheasúnaithe i gceist leis na cásanna eile.
- 22.82** Tá athbhreithniú le déanamh ar os cionn milliún cárta idir mhí na Bealtaine 2013 agus Aibreán 2014. Cruthóidh sé sin, i gcomhar leis an athbhreithniú atá beartaithe a dhéanamh ar 61,000 cárta leighis lena mbaineann tréimhsí incháilitheachta atá os cionn na dtréimhsí caighdeánacha trí/ceithre bliana dúshlán don HSE.

Moladh 22.2: Ba chóir don HSE scrúdú a dhéanamh ar na hacmhainní atá riachtanach leis an athbhreithniú atá éilithe a stiúradh agus ag an am céanna an critéar riosca a ghabhann le sealbhóirí cárta aonair a thabhairt san áireamh.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe. Tá cumas próiseála breise athbhreithnithe á chur ar fáil sa bhliain 2013 leis an líon athbhreithnithe atá riachtanach a fheidhmiú. Corprófar sonraí atá faighte ó na Coimisinéirí Ioncaim isteach ina samhail mheasúnaithe riosca.

Moladh 22.3: I bhfianaise an cheana mór cártaí leighis atá le hathnuachan ar bhonn féinmheasúnaithe na sealbhóirí cártaí leighis féin, ba chóir don HSE próisis a thionscain a fheidhmíonn mar sheiceáil ar chruinneas na ndearbhuithe atá déanta. D'fhéadfaí athbhreithniú ar incháilitheacht a áireamh anseo i ndáil le sampla randamach athnuachana sa chás go bhfuil sé dearbhaithe ag sealbhóir an chárta nach bhfuil aon athrú ar imthosca.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe. Tá sé beartaithe ag an HSE athbhreithniú iomlán a dhéanamh ar shampla de chásanna a bhfuil incháilitheacht deimhnithe acu trí fhéinmheasúnú sealbhóra cárta. Feidhmeoidh sé sin mar rialú ar an bpróiseas féinmheasúnaithe.

- 22.83** Tugann an fhianaise atá ar fáil le tuiscint go bhfuil leibhéal ollmhór ró-íocaíochta i gcóras an chárta leighis. Go príomha, eascraíonn sé sin mar thoradh ar athruithe in imthosca an tsealbhóra cárta thar thréimhse bailíochta an chárta.
- 22.84** Tá oibleagáid dhlíthiúil ar shealbhóirí cárta an HSE a chur ar an eolas maidir le hathrú in imthosca a bhféadfadh tionchar a bheith ar incháilitheacht. Ní dhéanann an HSE monatóireacht de ghnáth ar líon na gcártaí a tugadh ar ais go deonach ach aithníodh díreach agus 22 cás sa bhliain 2012.

- 22.85** Tá cion mór cártaí leighis imithe i léig mar thoradh ar neamhfhreagartha fógraí athnuachana a eisíodh le linn na bliana 2012. D'fhéadfaí neamhfhreagraí a lua le sealbhóirí cártaí leighis nach dtuigeann cad atá le déanamh acu. D'fhéadfadh sé go n-eiseofaí cártaí nua orthu ina dhiaidh sin. D'fhéadfadh sé, áfach, nach bhfreagródh roinnt de na daoine sin atá ag fáil éilimh mar go bhfuil a fhios acu nach sásaíonn siad an critéar incháilitheachta.

Moladh 22.4: Ba chóir tuilleadh imscrúdaithe a dhéanamh ar na cúiseanna atá leis an leibhéal ard neamhfhreagartha ar fhógraí athnuachana. D'fhéadfadh sé go mbeadh scrúdú níos grinne de shamplaí cásanna i gceist le hathbhreithniú den chineál sin chun féachaint ar an eolas atá ag na Coimisinéirí Ioncaim (as nós sonraí fostaíochta agus ioncaim), mionsonraí d'íocaíochtaí na Roinne Coimirce Sóisialaí, agus é sin a leanúint suas tar éis sé mhí chun an líon daoine a rinne iarratas in athuair agus a bhain incháilitheacht amach a dhearbhu. Chuirfeadh meastóireacht a dhéanamh ar na torthaí ar chumas an HSE an cion neamhfhreagartha a bhí neamh-incháilithe a mheas.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe. Tá sé beartaithe ag an HSE úsáid a bhaint as na taifid sonraí ón Roinn Coimirce Sóisialaí (sa chás go bhfuil meaitseáil sonraí infheidhme) agus na gCoimisinéirí Ioncaim chun a fháil amach cathain a thagann athrú ar imthosca na sealbhóirí cárta. Tá súil acu go dtiocfaidh laghdú ar an leibhéal neamhfhreagartha mar thoradh ar athbhreithniú spriocdhírthe cásanna sa chás nach bhfuil seirbhísí leighis faighte ag sealbhóir an chárta le tréimhse fada ama agus ó chásanna ina bhfuil fianaise ag an HSE go bhfuil athrú tagtha ar imthosca shealbhóir an chárta (trí úsáid a bhaint as sonraí ó na Coimisinéirí Ioncaim agus ón Roinn Coimirce Sóisialaí).

- 22.86** Go stairiúil níl forbairt déanta ag an HSE ar mheastachán maidir le leibhéal ró-íocaíochta sa chóras cárta leighis. Chuirfeadh meastachán den sórt sin ar chumas an HSE éifeachtúlacht na gcóras rialuithe a thomhas.

Moladh 22.5: Ba chóir don HSE anailís a dhéanamh ar na cúiseanna maidir le neamh-incháilitheacht sealbhóirí cárta ar mhaithe le príomhthiománaithe na ró-íocaíochtaí a aithint. Chuirfeadh cleachtadh den chineál sin eolas ar fáil maidir lena straitéis rialaithe foriomlán agus dhíreodh sé ar réimsí ina bhféadfadh rialuithe breise a bheith riachtanach ag céim an chéad iarratais agus chuirfeadh sé an deis ar fáil leis an bpríomhchritéar riosca ba chóir a úsáid le cásanna a roghnú le hathbhreithniú a dhéanamh orthu le linn na tréimhse incháilitheachta a aithint.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe. Chomhaontaigh an HSE go bhféadfaí úsáid a bhaint as faisnéis fheabhsaithe maidir leis na cúiseanna atá le cailliúint incháilitheachta le heolas a chur ar fáil do rialuithe breise a d'fhéadfadh a dhul chun leasa.

Moladh 22.6: Ba chóir don HSE athbhreithniú a dhéanamh ar shamplaí randamacha sealbhóirí cárta ar bhonn bliantúil. Thabharfadh sé sin deis don HSE forbairt a dhéanamh ar mheastachán an leibhéil ró-íocaíochta sa chóras ina iomláine. Chuirfeadh súil a choinneáil ar na hathruithe sa mheastachán sin ar chumas an HSE meastóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht a straitéis rialaithe foriomlán.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe. Rinne an HSE athbhreithniú randamach sa bhliain 2013 agus tá sé beartaithe acu athbhreithniú randamach a thabhairt chun críche ar bhonn bliantúil.